

abeceedar

Ingrijit de
Emil Giurgiuca
și
George Boldea

Cântec de pierzanie

*In valea adâncă a vremii cerul se-adună,
De tunete, flori, curcubeie, cunună.
Intre priviri despărțite văzduhul ochean
Spre steaua ce licăre seara prin ochiul de geam.*

*Fiece urmă deșartă 'n câmpie
Se umple de ceru 'ncărcat cu pierzanii și patimi.
Unde-și întinde brațul de lemn preacurata,
De-acolo, strigătul meu n'ai să-l auzi și să mi-l blastemi.*

*Iată pe drumul de-acî durerea altor ținuturi.
Cum cântecu 'nvechit ce se coclește în urechi,
Ca melcul amețit întors în coaja lui de trup,
Făptura stînsă a lăsat o umbră 'ntre pereții vechi.*

*Trec mare prin zări astupate cu ochiul închis —
Cu unda se mișca doar umbra mutată în ape.
Numai în amintire și 'n vis
Ești mai adevărată, mai întreagă și mai aproape.*

Carnet intim / Central University Library Cluj

*Ochii au închis, strânse, drumuri și depărtările seci, —
Strigătul lor risipit pe chinuite poteci.
Un voiaj nou, adunat în priviri deapănă
Tristețea mea numai aur și patimă.*

*N'am să uit dansul trupului tău strâns în brațări
— Nealătă 'ndoială în veghea cu tăceri și chipuri —
Când vremea și calmul se strâng între zări,
Ca dintr'un aluat din spațiu te închipui.*

*Și când se-amestecă văzduhul în dimineața pe stradă,
Capul cu frică mai mi-l întorc.
Lumi nevăzute în spațiu se 'nceagă,
Tot ce trupul nu poate să spună, privirile storc.*

C. I. Șiclovanu

Un cântăreț al mării

Acum patru ani se stingea undeva, într'un modest colț britanic cel mai mare scriitor englez al veacului: Joseph Conrad. Joseph Conrad nu este tipul scriitorului înăscut. În creație ca și în viață Conrad a fost un evadat al destinului său. O soartă fantezistă s'a amuzat parcă să facă din vlăstarul unor generații, cu lung șir, de moșieri polonezi, înlănțuiți de pământurile pe cari le cultivau, un vagabond pasionat al mărilor, un mănuiitor genial al scrisului într'o limbă străină: Cântăreț neasemuit al mărilor întinsului Imperiu britanic, geniul său se desvăluie însă târziu, apare ca un corolar carierei sale de marinar, căreia îi închinase cu pasiune anii lui de tinerețe. În acei ani el nu scrie nimic, dar face ceea ce numai scriitorii de rasă sunt în stare să facă: simte, suferă, trăește intens, meditează, observă, înmagazinează fapte și impresii, se încarcă de senzații vii și imagini colorate din toate colțurile lumii, pe unde-l pustără cei douăzeci de ani de peregrinări pe mare. Laborării, lente

În mijlocul mareelor, Oglinda mării, Taifun, Nostroma, Agentul secret, Hazardul, Negrul de pe Narcissus sunt un neîntrerupt șir de vibrante imnuri, aduse ofrandă vieții exotice și mării. — Are obsesia ei până în colțul de țară ascuns unde se retrăsese să lucreze. Scrierile lui zugrăvesc în majoritate viața de sub soarele tropicelor. Sunt vaste fresce, imbibate de o vie lumină și de o pasiune condensată, fie că ne înfățișează drame zguduitoare din fundul imenselor păduri ecuatoriale, fie că ne evocă zbuciumul grandios al vieții pe nesfârșitul mărilor. Iar personagiile lui: oameni în luptă aprigă, dar inegală, contra sălbăticiilor locurilor neumblate sub tragice destine cum e, metafizic, viața însăși, ființe stăpânite parcă de acel fatum al tragediilor antice și conduse de el la o distrugere inexorabilă. E scrisul conradian.

Critica, surprinsă de noutatea geniului său pare la început încurcată. O răceală ipocrită întâmpină mult timp operele noului scriitor. Acestui polonez *déraciné* nu i se iartă ușor să fie un inovator în scrisul țării sale adoptive. Dar Joseph Conrad perseverează. Spontaneitatea scrisului său topește gheața criticii cuprinsă de un entuziasm febril.

Iată ceva din substratul său psihic :

„Pare mai de grabă prins într'un fel de narcoză a spiritului, așa cum stârnește insistența furtunii sau așteptarea, la infinit, a unei catastrofe iminente; trupul se irosește în această simplă agățare a existenței în larma excesivă; o trudă vicleană care pătrunde 'n piepturi infiltrată ușor îi îngreuiază și îi mânănește inima lui incorigibilă de om care dincolo de toate bunurile pământului, dincolo de însăși viața, râvnește pacea“.

Impovărat de ani, poetul mării râvnea pacea. Presimțindu-și sfârșitul, se întoarce la mare să o revadă pentru ultima dată.

În fața ei veșnic aceeaș, bătrânul încovoiat, poate a găsit deslegarea destinului său, iar buzele sale poate că vor fi murmurat, infiorate, cuvintele unei noi speranțe: *Thalassa! Thalassa!*

George Minovici

Plecarea

M'a fulgerat, dureroasă dorința plecării. Îmi iau cortul să mă strecor fără urme, singur, în sălbăticie, sărutând în urmă zarea... Poate că undeva depărtările îmi deschid o poartă înflorită cu alte visuri și-mi sună fericirea. Nu știu, nu știu. Dar chipul drag al visatoarei mele îmi stăruie, tremurător, în suflet ca luna în iaz. Umbra tristeții mele acopere lumea. Dece mai plânge cineva când sufăr eu destul? Nu mă clătinați că sunt plin de lacrimi! Acum numai florile mă înțeleg.

George Boldea

Apariția Luceafărului

(amintirile unui contemporan)

Inconjurat de o pleiadă strălucită de scriitori tineri ca I. Agârbiceanu, Al. Ciura, I. Lupaș, George Murnu și alții, Octavian Goga scoate la Budapesta în 1 Ianuar 1902, cel dintâiu număr din revista Luceafărul.

A fost o adevărată revelație.

Poezia lui Goga izbucnia năvalnică și cuceritoare ca un torent de munte.

Societatea românească simția că a răsărit o nouă stea a literilor române și o nouă pleiadă de tineri luptători, gata de sacrificii pentru cauza națională. Fiecare număr din Luceafărul era o surpriză atât pentru conținut, cât și pentru execuția tehnică. Deprinși până aci cu hrana literară și artistică ce ne-o putea da bătrâna revistă Familia a lui Iosif Vulcan dela Oradea, la apariția Luceafărului nu ne puteam dumeri în deajuns, cum se poate, ca niște tineri încă pe băncile școlii să ne dea o literatură atât de curată și originală și o îndrumare artistică atât de selectă și de românească. Copertele erau lucrate de pictori români de talent și revista abunda în clișee cu tablouri din Kimon Loghi, Sphaete, Smigelski, Grigorescu și alții. Reproducând stilul

românesc, în fragmente alese cu gust, din albumurile de cusături, țesături ori creștături ce apăreau în acel timp, revista întreține o corespondență cu sufletul familiar și făcea o educație națională de cea mai curată esență.

La aniversarea morții sau nașterii vre-unui scriitor de mare talent, scotea număr închinat sărbătoritului cu articole de omagiu, amintiri, clișee și cu facsimile din opera lui.

Rămâne de neuitat numărul închinat Regelui Carol, la jubileul de 40 ani de domnie, care singur e o adevărată operă de artă. Coperta: o reproducere din albumul Dșoarei Hortensia Cosma, „bălala mireasă“ de mai târziu, drept cadru pentru chipul regelui și al împăratului Traian, umbrite, deasupra, de coroana României. Medalioanele înșirate pe întâia pagină arată chipurile altețelor din noua dinastie iar dedesupt imaginea lupoacei, străvechiul simbol. Octavian Goga aduce o poezie prin care ar vrea să surpe munții ce ne despart. Lângă el scriitorii distinși scriu istoria neamului, cu un suflu de patriotism și puternice legături cu „țara“. Și toate acestea se întâmplă, închipuți-vă, în Buda-
pesta! Numai tari suflete de tineri o puteau face.

Dr. Ion Radu

Lumea cu chipuri

*Peste livezi de caiși și de pruni
Iși revarsă cerul lumea de mînuni...
Vălvorile, mișcările, sclipirile
Imi fulgeră cu vrăji privirile.*

*Un imn din mîi de muzici pe aproape
Imi bate ritmă-i straniu pe pe pleoape,
De jos, de sus, de-aproape, de departe,
De dincoace, de dîncolo de moarte!...*

Teodor Murășanu

Lacune

Materialismul trăește astăzi în culmea paroxismului. Toată lumea tinde spre mirajul unei vieți cu un standard cât mai ridicat și un confort cât mai accesibil.

Lumea îmbogățirii cât mai repezi și fără nici o sfortare nu va putea dăinui în viitor căci idealul ei unilateral a neglijat spiritul.

După război stărue asupra țării noastre această păclă vânturată ca o cenușă de vulcan prin toate clasele sociale.

A urmat și la noi un dezechilibru material între sate și orașe, care a atras după sine acel iureș de antagonism al masei față de intelectuali.

Generația de mâine va trebui să meargă pe drumul drept și bătut de soare, spre sufletul și tradiția acestei națiuni ca să rupă barierele cari există azi între diferitele noastre clase.

Sufletul acesta de improspătare de care va trebui să pulseze orice sat, nu va putea fi furnizat numai de capitală, din cauza centralismului ei exagerat, și din cauza acelui mozaic spiritual de tendințe încrucișate, ecou al curenților din apus. De aceea va trebui să ne îndreptăm ochii și spre alte cetăți.

Va trebui să spiritualizăm provinciile, să le redăm viața culturală din trecut. La această spiritualizare vor trebui să contribuie toți intelectualii, prin scris și școală adaptată realităților țării.

In această ipoteză Ardealul apare sărac.

Dela Luceafărul lui Octavian Goga n'am mai avut o revistă de cultură care să îmbrățișeze într'un mănunchi scrisul ardelean.

Revistele de după acel apus sunt unilaterale și incomplete în ce privește noțiunea de cultură.

Credem însă în apariția unui scriitor care să dea viață unei reviste bune.

Mai credem într'o altă școală, vie, și în sosirea unui ceas de cernere a valorilor, ceasul curățirii de putregai.

Emil Popa

Carnet

Între poeți, *N. Crevedia* s'a afirmat cu o atît de originală și vie gamă că apariția lui de mai an a fost mai mult decât o surpriză. Dintr'odată poet, cu o forță de verb numai a lui, cu un amestec în proaspătă pastă, de bulgări și stele, cu aspirații ce bat nu numai în unul, (păreau mult ceva din drama din mine, că mă mirai de atîta înrudire) liricul de pe Neajlov a cucerit cu o strună împletită din raze și din fibre psihice. Își anunțase pentru Mai volumul, (Bulgări și stele) dar pe semne îl lăsă iar, cum face de multă vreme, un abuz care, să-i spun drept, supără multă lume.

Societatea de Măine, revista de 10 ani dela Cluj a domnului *Ion Clopoșel*, schimbă singură în Ardeal idei, aproape altele dar în acelaș privaz dur: fenomenul social. Mai puțin de speculații ideologice decât de inițiative și răspunsuri prompte la actual, revista domnului *Clopoșel*, interesantă pentru pluralul ei de probleme, acum pare dusă spre stînga, ceea ce se resimte în rău orizonturilor ei. Absența artei e un indiciu iar pentru rest o justificare. Căci începi să respiri între păreții ei ceva amar de atmosferă proletară și fum. Parcă lacrima refulată se amestecă, acid, în răsufiu. Totuși ai o senzație de viguros: dinamicul ideii. Curățit, dacă ar putea să devină contemplabil, vă închipuiți câștigul!

Ausonia aduce în caetele ei trimestriale de fiecare dată alt poet și alte suduri din zările țării lui *Botticelli*. Domnul *Pimen Constantinescu* e un mic savaht și nu lipsit de gust. A transplatat în cuvinte valahe inspirația de vast sbor a lui *Giovanni Pascoli* și tufănele discrete ale *Adei Negri*, din *Cartea*, de libere versuri, a *Marei*. Mi-am păstrat până astăzi părerea că transpunerile din italiană sufăr de o anemie ce respinge pe lector, de mult fără culoare și fără artă. Am verificat cu mai mulți oameni de gust impresia că avem oroare de publicațiile cu traduceri din italiană. E un stigmat ce nu va putea fi șters decât printr'o transpunere vie, adică printr'o nouă creare a fiorului din vers în alte silabe, în alt trup de cuvinte din noua patrie. Opera ce s'a făcut până acum, și mai ales la granița acelor suduri, e una de catalogări, de indicii bibliografice și de trimiteri docte care omoară biata poezie. Doctii și profesorii au făcut atîta rău, în zelul lor, în toate timpurile, poeziei încât, unde-i auzi, întorci capul cu silă. La poezie sunt inutile datele și comentariile savante când închide în ea bătaia din piept. Iar când nu o are sau nu i-ai lăsat tu acest viu, înzadar mai comentez, nu răsufli! De aceea îl vreau pe *Pimen Constantinescu* mai puțin savant decât este, și mai mult poet, (sensibilă libelulă!) și traducător de artă cum pare să fie.

Nr. 69 al *României Literare* aduce o subtilă interpretare a poeziei lui *Dan Botta*, înfățișat de *Lucian Boz* ca un neoromantic situat pe meridianul *Mallarmé*, *Valéry*, *Ștefan George*, iar poezia lui o muzică rotundă, sculpturală, substanța ei un univers de cristal în care evadează acest poet ducând cu sine arhaica muzică a versului poporan.

Cioban Ciobănel	Astrele exacte,	Cu seara pe frunte ?
Inimă inel,	Culmile lucide,	— Poate, călător
De ce mi-ai lăsat	Pietrele Aride?	Liricul meu dor,
Vârful 'nșigurat?	...— Nordic ciobănel	Stelele de apă,
Nu mai priveghezi	Tristul meu model,	Umbrele pe pleoapă
Dreptele amiezi,	Cine te aduce	Cornul depărtării,
Noptile abstracte,	Sub limpedea punte	Muzicile mării.

Cine știe că la Brad trăește sculptorul *Radu Moga*. Cine îl știe, cine îl cunoaște? Pasionat de noutatea suplă a liniei, cioplește și patinează în singurătate portrete de moațe și ciobărari, mineri oboșiți ce ies de sub pământ cu lămpașe afumate în mână. Din gips modelat în condiții optime scoate crâmpee de beatitudini amare ca acel elan de spirit amestecat deasupra trupului abia susținut și fermentat de alcool, al unui simplu studiu. Ispitit de alte teme, a frământat din aluaturi albe figura lancului, suflându-i peste pleoape o expresie de ascuțit și scrutare tinerească. Acum lucrează pentru o grădină din *Lugoj* la un *Vidu*, operă de dur real, primită printr'un concurs.

Emil Giurgiuca

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.

Redacția: *Emil Giurgiuca*, Brad, Jud. Hunedoara